

CJELOŽIVOTNO UČENJE ZA CIJELU EVROPU – ZNAČAJ OBRAZOVANJA ODRASLIH U ZEMLJAMA IZVAN EU-a

„Strategija cjeloživotnog učenja u državama članicama mora uključiti efikasan sistem obrazovanja odraslih koji će učesnicima biti od pomoći na tržištu rada, obezbijediti bolju socijalnu integraciju i sigurniju budućnost. Takvi sistemi omogućavaju postavljanje prioriteta i nadgledanje njihove implementacije.“ (Commision of the European Communities: Communication from the Commision – *„Adult learning: It is never too late to learn“*, Brisel 2006.)

Obrazovanje odraslih je u vrhu evropskih prioriteta još od usvajanja Lisabonske strategije, koja je početkom ovog stoljeća istakla obrazovanje kao ključni resurs evropskog razvoja.

„Protekla istraživanja potvrđuju važnost ulaganja u obrazovanje odraslih. Društvena i privatna dobrobit se ogleda u većem stupnju zapošljavanja, povećanoj produktivnosti i spremnosti na aktivno socijalno uključivanje, boljem zdravlju i individualnom prosperitetu. Troškovi naknada za nezaposlene i prijevremene umirovljenike se smanjuju a stopa kriminaliteta opada.“ (Ibid.)

Nakon analize obavljenih istraživanja Evropska komisija je objavila Akcioni plan – *„Uvijek je pravo vrijeme za učenje“*. Učenje i obrazovanje odraslih (ALE-Adult learning and education) kao dio cjeloživotnog učenja (LLL-Lifelong learning) je duboko ukorijenjeno na razini Evropske unije.

Evropsko udruženje za obrazovanje odraslih (EAEA - European Association for the Education of Adults), kao krovna organizacija nevladinih organizacija neformalnog obrazovanja i učenja, prepoznala je napredak postignut u posljednjoj dekadi. Ipak, još uvijek postoje problematični aspekti:

- Razlike među državama članicama EU-a još uvijek su velike. Skandinavija, Irska i Nizozemska imaju razvijen, sofisticiran i izdašno financiran sistem obrazovanja odraslih dok je u drugim državama manjkav ili ne postoji.

- EAEA uočava tendenciju produbljivanja jaza među evropskim društvima koji se ogleda u dobrim uvjetima za cjeloživotno obrazovanje i učenje imućnijeg dijela stanovništva i lošim uvjetima za marginalizirane grupe stanovništva.
- Zabrinjavajuća je činjenica da se evropska politika obrazovanja odraslih još uvijek fokusira isključivo na zapošljavanje a zapostavlja različite potrebe odraslih kao što su lični i socio-politički razvoj. Prioritet politike obrazovanja širom svijeta bi trebao biti socijalna kohezija i aktivno učešće u društvu.

EU je mnogim institucijama (ALE zastupnicima) omogućila sticanje iskustva i razmjenu dobre prakse raznovrsnim programima cjeloživotnog učenja. Razvoj struktura i javna sredstva su u nadležnosti nacionalnih politika pojedinih zemalja. Zbog toga, i pored uspješne razmjene informacija unutar EU-a, postoji opasnost slabe komunikacije sa zemljama izvan Evropske zajednice. EAEA obuhvata 42 države, uključujući, dakle, i one koje nisu članice EU-a. Nakon brojnih diskusija, zaključak je da uspjeh postignut u EU nema većeg utjecaja na zemlje izvan njenih granica (osim neznatnih izuzetka). Ova činjenica je razlog za pokretanje akcije *Obrazovanje odraslih izvan EU-a*. Cilj istraživanja je prikaz situacije u oblasti obrazovanja odraslih u susjednim zemljama i formuliranje preporuka nadležnim političkim strukturama. Većinu istraživanja realizirale su organizacije članice EAEA i nacionalni uredi *dvv internationala*, a nekoliko njih su proveli neovisni eksperti. Fokusirali smo se na regije gdje su sistemi obrazovanja odraslih u razvoju, naročito na države u tranziciji koje su obilježile politička previranja 90-ih godina 20-og stoljeća.

Obrazovanje odraslih u Evropi je raznoliko kao i sam kontinent. Različite kulture i tradicije su izazov za donošenje bilo kakvih zajedničkih odluka. Ipak želimo uputiti određene **preporuke vladama država izvan EU-a**:

- Obrazovani građani su ključni aspekt održivog razvoja, prosperitetnog privrednog i demokratskog razvoja društva. Obrazovanje odraslih treba prepoznati kao integralni dio koncepta cjeloživotnog učenja.
- Stvaranje održivog zakonskog okvira uključuje: definiranje uloga odgovornih osoba i nadležnosti, finansijsku regulativu, konkretno definisanje prava građana na obrazovanje, standardizaciju i monitoring.
- Obrazovanje odraslih kao i osnovno, srednje i stručno obrazovanje spada u javna dobra. Iako se količina i vrsta ponude razlikuju od drugih sektora obrazovnog sistema, državne vlasti bi trebale preuzeti odgovornost finansiranja obrazovnih potreba građana.

- Mora biti uspostavljena saradnja između pojedinih ministarstava (obrazovanja, rada, privrede, socijalnih pitanja) kao i veze s institucijama civilnog društva.
- Posebnu pažnju treba posvetiti potrebama marginaliziranih grupa. One uključuju socijalno zapostavljene osobe, etničke manjine, raseljena lica, starije osobe i zatvorenike. Ravnopravan pristup sistemu obrazovanja odraslih treba da omogući opće društveno-ekonomsko blagostanje.
- Obrazovanje odraslih ne smijemo reducirati na zapošljavanje. Svakoj osobi treba biti omogućeno da ostvari svoje ekonomske, socijalne i lične potrebe.
- Rezultate neformalnog učenja treba priznavati kao rezultate postignute kroz formalno obrazovanje.
- Omogućiti edukaciju kadrova za obrazovni rad s odraslima. Obrazovanje odraslih bi trebalo biti profesionalno zanimanje a minimalne naknade podignute na razinu plaća nastavnika u srednjim školama.
- Treba podržati istraživanja i izdavačku djelatnost u oblasti obrazovanja odraslih.
- U mnogim zemljama se još uvijek ne prepoznaju potrebe stanovništva za cjeloživotnim učenjem. Neophodno je provoditi mjere motivisanja građana za uključivanje u obrazovanje i stručno usavršavanje, organizovanjem različitih kampanja naprimjer: sedmice učenja odraslih, festivali učenja i sajmovi obrazovanja.
- Prepreke internacionalnoj suradnji treba ukloniti. Kadrovima za obrazovanje odraslih je potrebna razmjena iskustava u svrhu zajedničkih pristupa i standarda.

Preporuke zemljama članicama Evropske unije:

- Članice EU-a moraju obrazovanje odraslih uključiti u vanjsku politiku i suradnju. Potrebno je više bilateralnih i regionalnih programa koji će povezivati zemlje EU-a sa susjednim regionima.
- Potrebno je uspostaviti zajednički **sistem validacije** učenja sa susjednim državama, pri čemu bi od koristi mogao biti EQF (European Qualifications Framework).

Preporuke Evropskoj komisiji:

- Razmjena iskustava i znanja između eksperata je značajna za razvoj obrazovanja odraslih kako u EU tako i izvan nje. Vrlo uspješan Grun-

dtvig Program bi trebao biti dostupan i susjednim zemljama bez ikakvih barijera.

- Komponente cjeloživotnog učenja trebaju postati dio svih projekata ENP (European neighbourhood policy).
- Za ENP su bitni specifični projekti iz oblasti obrazovanja odraslih u kojima bi učestvovali akteri nevladinog sektora kako iz EU-a tako i iz susjednih regija.
- Projekte cjeloživotnog učenja treba analizirati i preraditi, dugoročni pristup se ne smije zanemariti, kao ni princip međunarodnog partnerstva.
- S obzirom da je cjeloživotno učenje, a posebno obrazovanje odraslih, jedan od osnovnih prioriteta evropske politike, EU bi trebala predvoditi koordinaciju donatorskih aktivnosti kako bi se osiguralo efektivnije korištenje fondova na nacionalnoj i regionalnoj razini.
- Obrazovanje odraslih i neformalno učenje trebaju biti integralni dio svih projekata za razvoj i implementaciju principa National Qualification Frameworka kao i EQF-a.
- Potrebno je kreirati specijalni program partnerstva za cjeloživotno učenje s Ruskom Federacijom. To je odgovarajući način za jačanje evropsko-ruske kooperacije. Partnerski programi se moraju fokusirati na nevladine organizacije, koje su važan faktor civilnog društva.